



Պարույր Սևակ

Հավատարմությունը սրտի արատ չէ

4

16

Եվ չվախենա՞ս:
Ո՞նց չվախենաս,
Երբ քո մարմինը -
Գուցե ի ծնե -
Պատված է՝
տեղ-տեղ
Դալկությամբ ձնե.
Տեղ-տեղ՝
կապույտով -
Օվկիաններ ու ծով.
Իսկ քո շատ տեղին՝
Մահացու դեղին -
Խոցերի նման թարախակարմիր
Քեզ այլանդակող քանի՜ անապատ,-
Մի տղե՛ղ մարմին՝
Կապտադեղնապատ:
Բայց մի՛ սրտնեղիր:

Վաղը կամ մյուս օր,
Երբ որ իմ հզոր
Ձեռքերի առաջ պիտի տեղի տան
Գաղտնասեր նյութի թաքուն դեղատան
Ամենակարող պահարանները,
Միամիտ եղիր,
Որ ես կըբուժե՛մ
Քո մեծ ու փոքր Սահարանները՝
Ահեղ Բնության դաժան պըճեղի
Բոլո՛ր հետքերը -
Քո խոր վերքերը,
Թունոտ ու լեղի
Խոցերըդ դեղին:
Կըբուժե՛մ:
Վկա՝
Այն Կարա-Կումը,
Ուր վարակում է
Արդեն կանաչը,
Ուր բարակում է
Անվերջ դեղինը
Եվ - մեկ էլ տեսնես -
Կար... ու էլ չկա:
Կըբուժե՛մ:
Վկա՝
Այն տափաստանը,
Որ պապակվել է դարեր շարունակ
Ու հետն էլ՝
Սովյալ անունն է կրել,
Իսկ հիմա այնտեղ -
Ծփուն արտերի մի անդաստան է,

Որ երկրի բոլոր գործագորիկներին
Կարող է մենակ կուշտ կերակրել...

17

Քեզ հույս եմ տալիս,
Անկեղծ խոստանում,
Որ քեզ,
Միրելի՛ս,
Չե՛մ թողնի, գնա,
Բայց դարձյա՛լ լալիս,
Չես հանգրստանում:
Եվ քիչ է մնում,
Որ չհասկանամ:
Բայց հանկարծ - այնպես պարզ եմ հասկանում,
Թե ինչո՞ւ բնավ խոսքի չես գալիս,
Թե ի՞նչն է, որ քեզ հանգիստ չի տալիս:
Չէ՞ որ, իսկապես, այնպե՛ս կուգեի
Լինել անկըշիռ
Եվ առանց քաշի,
Որ մեր մարդկային այս մաշկը թըշվառ,
Որ մեր խեղճ կաշին
Անվերջ չըքաշի,
Չըտանի դրժվար
Ա՛յն ծանրությունը,
Որ բնավ չունեն
Այս Լուսին կոշված բոլոր լըրբերը.
Ա՛յն ծանրությունը,
Կշիռն ու բեռը,
Որից գրկվելու,

Որից փրկվելու
Վառ անըրջանքից լուռ կրկոցվելով՝
Բարակ ասեղի կետեր են դառնում
Իմ խեղճ բիբերը:
Սակայն...
Ի՛նչ արած.
Դե՛հ, սերը սեր է -
Լավ ես, թե վատ ես՝
Ես եմ քո տերը.
Դարձյալ չե՛մ լքի
Ու չե՛մ հեռանա՝
Կըշռագրկումի հույսով տարվելով:
Դարձյալ չե՛մ լքի
Ու չե՛մ հեռանա՝
Այնքանով գոնե մխիթարվելով,
Թե անկըշտության այդ զգացումը
Դու քնիս մեջ ես երբեմն ինձ տալիս:

18

Սակայն դու էլի չես հանգրստանում:
Հասկանում եմ քեզ... մի վերջի՛ն անգամ:
Հասկանում -
և ի՛նչ.
Ահա մի բուպե
Միրտըս սկըսեց կրկին տրրուփել
Իր քենով նախկին
Ու հին չարությամբ՝
Առանց նորոգյա խղճահարության:
Վերըստին ահա մտաբերեցի,

Որ պսակելիս չհարցրեցին.

-«Որդյա՛կ իմ, տե՞ր ես»:

Չհարցրեցին,

Բայց ես հասկացա,

Որ եթե հետո

Խուլ լինես ու կույր,

Դառնաս կոնդ ու թույլ՝

Քեզ,

Ինչպես որ կաս,

Պիտի ընդունեմ -

Է՛լ քեզ լքելու իրավունք չունեմ:

Հետո, իսկապե՛ս, համրացար հաճախ,

Եվ նույնքան անգամ նաև խլացար.

Ով քո օգնական ձեռքին էր նայում՝

Դու ժլատորեն նույնիսկ զլացար

Դատարկ խոսք ասել քաջալերումի,

Ով արժանի էր սրտաբուխ ներման՝

Ոչինչ չարժեցող մի բառ ներումի...

Նաև կա՛ղ եղար -

Միջնադարներո՛ւմ,

Երբ դար էր տևում քո ծանր տարին...

Եղար նաև կույր,

Հիմա էլ հաճախ

Խառնում ես աջ-ձախ

Եվ չար ու բարի.-

Ում տեսնել է պետք՝

Դու չես նկատում.

Ում սիրել է պետք՝

Նրան ես ատում.

Ում պետք է ատել՝

Ամենից հաճախ
Միրով ես պատում,
Տալիս ես շոյանք.
Ում պետք է խոյանք՝
Նրան ոտնում ես.
Ում գրկել է պետք՝
Նրան գետնում ես.
Անարժաններին՝
Հասցրնում փառքի,
Արժանավորին՝
Մուրողի պարկի...
Իմ սրտից հիմա արյուն է կաթում,
Արդար չարությունն ինձ մշուշում է:
Երբ չուզելով իսկ՝
Դարձյալ հիշում եմ,
Որ կյանքիդ համար կյանքը վտանգած
Ինքնագոհ քաջին
Չգիտեմ ինչու
Զրկում ես հանկարծ իր գորեղ աջից.
Փրկել ուզողիդ
Գամում ես խաչի.
Խաբվում ես հաճախ հուղայող պաչից.
Շոյված խոսքերից կեղծավոր բիճի՝
Կյանքից ես գրկում ուղղամիտ լաճիդ.
Դրախտի հույսով՝
Զրկվում ես նաև
Քեզ կերակրող խոփից ու մաճից.
Ու չես տարբերում
Պանիրը՝ գաջից.
Հառաչը՝ հաչից,

Ծաղիկը՝ դաջից...
Միջակությունը մետրաչափ շինած
Ու սուր մրկրատով ինքրդ քեզ գինած՝
Դու այդ քո մետրով-արշինով-գագով
Չափում ես մարդկանց
Եվ այնպե՛ս խուզում,
Որ նրանք դառնան... հավասար գագոն:
Եվ ո՛նց է ուզում
Մրկրատը քո սուր -
Մինչևիսկ առանց թույլ ավստասանքի -
Որ կյանքի թավուտ անտառը դառնա
Չափված ու ձևված մի... զբոսայգի...
Ու ճիշտ այդպես էլ՝
Հաճախ քեզ համար
Մե՛կ է
Մանվածքի բարակն ու հաստը...
Եվ չես ընդունում շողշողուն աստղը -
Գերադասում ես աստղակույտ - բագումք...
Եվ ի՞նչ ես շինել քեզ համար լոզունգ՝
Ինչո՞վ ես դու քեզ շարունակ գինել:
Ինչո՞վ,
Եթե ոչ միշտ նույն... խոստումո՛վ,
Որ սակայն տարբեր կերպ է ընդունել -
Մերթ կոչվել է նա
Նիրվանա
Ու մերթ՝
Դրախտ ու ջեննեթ...
Եվ մութ խորքերում քո անձավների
Առավել սակավ,
Քիչ կա ավելի

Կրծոտված ոսկոր վայրի կենդանու,
Քան թե քո մթին բանտ ու զնդանում...
Ծնում-սնում ես հազար բռնակալ
Ու... թույլ չես տալիս,
Որ այդ բառն անգամ
Գեթ հնչի:
Օ, չէ՛.
Ստիպում ես դու
Աստվա՛ծ էլ կոչել...
Այսքանից հետո՝
Ո՞նց չըսարսափես,
Ինչպե՞ս չըդողաս,
Երբ քեզ -
Վերջապե՛ս -
Կարող եմ լքել՝
Ձգել -
Հեռանալ,
Քո ամե՛ն տեսակ բեռից վերանալ
Եվ ընկերանալ երջանկությանը -
Տիրանալ հիմա ուրի՛շ մի բախտի:

19

Բայց դեմ եմ կանգնում իմ ցանկությանը:
Ո՛չ,
Մինչև անգամ այսքանից հետո՝
Դարձյա՛լ չեմ դիմի ես արտագաղթի:
Մեղմ շրթթունքներիս՝
Սուր ճիչեր թառած,
Սրտիս մեջ՝

Լիքը բողոք ու հառաչ,
Դարձյա՛լ չեն լքի
Ու չեն հեռանա,
Բայց...
Դու էլ հիշի՛ր,
Էլ մի՛ մոռանա,
Որ հիմա պիտի քեզ խելո՛ք պահես -
Ո՛չ թե երևաս հնազանդ ու հեզ,
Ո՛չ էլ կոտորված իմ սիրտը շահես,
Այլ -
վերջ տաս բոլոր չարությունների՛դ...
Հիշի՛ր, որ տե՛րդ եմ,
Եվ ո՛չ թե գերիդ:
Վերին օվկիանոս ու երկնային ծով
Արդ բաց են իմ դեմ.
Կարող եմ արդեն
Վաղը կամ մյուս օր,
Անվախ-անվարան,
Հանգիստ ճամփորդել
Կամ գնալ այնտեղ,
Ինչպես որ այսօր -
Ուղեգիրներով -
Ծովափ են գնում:
Կամ առողջարան:
Կըզնա՛մ...
Եվ իմ մարմինը հոգնած
Կըթրջեն հրի անձրևի ներքո -
Չե՛մ վերադառնա հին խոց ու վերքով...
Կազատվեմ գուցե թաքուն դողերից -
Արևների մեջ ես ինձ կըսուզեմ...

Կընդունեմ ցնցող բուժիչ շողերի -
Մաշված ջրդերս թերևս բուժեմ...
Մի երկնաշարժից ցած կիջնեմ փութով,
Եվ այս անգամ էլ անտունս ու ձրի,
Չըհամարելով բնավ անվայել՝
Մեկ այլ մոլորակ կընստեմ շուտով
Եվ, խիղճըս հանգիստ, կըտրամվայեմ
Կանգառներից գուրկ հսկա մարշրուտով...
Իմ հիացագին ապշած աչքերին
Կըշողան բոլոր կրակներն այն ծով,
Որ տեսնում էր իմ Չորդանո քեռին
Մըսակեր հրի
Բոցերի միջով...
Եվ աշխարհներն այն տիեզերական,
Որոնց մասին է հորեղբայրս ասել՝
«Բայց... պտըտվում են», -
Աշխարհներն այդ նույն
Թե ինձ՝
լողորդիս,
Վտանգի պահին հեռվից փարոսեն,
Ապա մոտիկից՝
Ինձ ընդունելով,
Օրորեն պիտի՝
Որպես կարուսել...
Իմ տեսածներից ես կըզարմանա՞մ,
Թե՞ հիանալով ապշած կըմնամ,
Ու դրանից էլ
Ես էլ միգուցե
Քայլեմ ծուռումուռ,
Ոլոր ու մոլոր,

Ինչպես քայլում է մի ինչ-որ Սիրիուս...
Բայց ինչ էլ լինի՝
Չե՛մ մնա այնտեղ,
Դարձյալ ե՛տ կըգամ
Եվ իմ շուրթերին
Ես ներողության խոսքեր կըբերեմ,
Որ ամոթահար-քրքրտնած սըփռեմ
Քո՛ ոտքերի տակ՝
Միակ տիրուհո՛ւս...
Ու եթե քեզնից
Կամ -
Ավելի շուտ -
Չար փորձությունից լինի հրաման,
Եվ վերեններում
Ես -
Լայկայի պես -
Նույնիսկ սատկեմ էլ՝
Ես քե՛զ կըճամփեմ սրտիս զարկերը -
Սրբտիս զարկերի կարդիոգրաման...
Իսկ եթե մնամ ես ողջ ու առողջ,
Նույնիսկ կազդուրվեմ,
Ինչպես այնպիսի՛ առողջարանում,
Որ անճարին է նույնիսկ ճար անում,
Ապա
Ծիրկաթնի հըսկա կամուրջին՝
Կանգառում վերջին,
Իմ կոշիկներից թափ կտամ փոշին տիեզերական
Ու երթագծով վար ընկնող աստղի,
Անօդ անհունի և օդի միջով,
Կըստուրամ կըգամ:

Ու եթե իրոք խելքըդ հավաքես,
Այնժամ, հավատա՛,
Ինքս էլ կօգնեմ քեզ,
Եվ գիտե՛ս
ինչո՛վ:

20

Վերին օվկիանոս
Ու երկնային ծով
Արդ բաց են իմ դեմ:
Այստեղից այնտեղ
Մեքենայություն ես կարտահանեմ
Ու կընդունու՞ծեմ նոր մեքենաներ:
Ես կարտահանեմ սև միտք ու խավար
Ու կընդունու՞ծեմ նույնչափ... սև խավիար:
Ամենայն սիրով ես կարտահանեմ
Կարճամիտ հավկուր-հավատեսների
Ու ոչխարային լավատեսների
Ե՛վ կույր հավատը,
Ե՛վ հեգությունը՝
Ուժից վեր բեռից միշտ շտապելու
Եվ ոչ թե մեջքից ներքև թափելու
Այդ մարդկայնացած հին իշությունը,
Եվ կընդունու՞ծեմ դրա փոխարեն
Լուրջ բաղդատելու
Ու պաղ դատելու
Հավետ անվրտանգ ա՛յն գժությունը,
Ուր կատաղության նշո՛ւյլ իսկ չկա,
Ու մոլեգնության մի շո՛ւղ իսկ չկա,

Ուրեմըն՝ չկա չընչի՛ն իսկ առիթ գգուշանալու,
Սակայն -
Չըգիտես, թե ինչի՞ համար -
Լուրջ բաղդատելու
Ու պաղ դատելու
Հավետ անվըտանգ այդ գծությունը
Ենթակա է միշտ... մեկուսացումի,
Եվ այն էլ -
Այն էլ... ո՛չ գժանցում,
Չէ՛ (երանի չէ՛ր)...
Ես կուզենայի
Եվ առևտրի մի էժանացում,
Որով ճար լիներ
Այս չար աշխարհի հերը անիծել -
Մի նոր ու խորունկ հավատ ստանալ՝
Դառնորեն կորած հույսերի գնով,
Սառը վաճառել՝
Ու ջերմ ստանալ դրա փոխարեն.
Խառնը վաճառել՝
Ու սերմ ստանալ -
Հատի՛կ-հատի՛կ սերմ.
Եվ ճառ վաճառել՝
Ու ճար ստանալ...
Ես կուզենայի -
Մեփական անձիս ի գործածություն
Պըղտորված ջրում ուռկան գցելու
Քիչ փորձվածություն,
Երբեք չգործած հանցանքիս դիմաց՝
Փոքր-ինչ թողություն,
Եվ հեշտ կապկելո՛ւ

Ու թութակելո՛ւ
Մեծ կարողություն...
Ու ներմուծելով Էժանության միտք՝
Կարտահանեի տեղը մտքերի ճոխ Էժանություն:
Կարտահանեի և չարդարացվող նոր դաժանություն,
Որ դրա դիմաց ձեզ բավարարեմ
Լայնասրբտությա՛մբ,
Խրդճո՛վ,
Գթությա՛մբ՝
Թեկուզ դա թվա ինչքան հնացած,
Նույնքան միամիտ:
Ե՛ս,
Որ լոկ ունեմ
Կիսով քայքայված մի տընտեսություն՝
Տիեզերական շուկա կըտանեմ
Կարի՛ք,
Հո՛գս առատ,
Պակասություննե՛ր,
Որ տեղն ստանամ
Հոգս ու կարիքի քիչ պակասություն.
Եվ հակասության լուծումի հույսով՝
Ես կարտահանեմ
Կարծիք ու փորձի,
Խոսքի և գործի
Չարմանահրաշ մի հակասություն...
Բայց...
Մինչև անգամ դիցուք վիզայի հարց էլ չլինի -
Եվ դյուրին լինի հա՛ գնալ ու գալ
Տիեզերական փակ սահմաններով,-
Բայց չէ՞ որ մեկ է.

Սատանա՛ն տանի,
Ախար ո՞վ ինձ հետ առևտուր կանի
Խիստ անհավասար այս պայմաններով:
Եվ այս պատճառով
Ես ինձ չեմ զգում ինչ-որ պետություն,
Մնում եմ նորից ես անհատ մի անձ՝
Ինչքան որ անուժ,
Նույնքան էլ միանձն,
Ու դուրս չըգալով՝
Մնալով այստեղ,
Ահա -
անհատո՛ւյց -
Ուղարկում եմ ես Երկրի չորսքույր՝
Կախյալ ու անկախ,
Հրսկա և փոքրիկ ամե՛ն պետություն,
Խորունկ սիրելու և չորժելու մի վարպետություն
Ու հետն էլ -
Ոչ թե իբրև սուտ ռեկլամ,
Այլ մի ակնառու պարզ ցուցադրում -
Ես սե՛ր եմ ցրում՝
Հորդ ողողելով
Ու հեղեղելով
Համաշխարհային դատարկված շուկան -
Ունիվերսալներ,
Խանութ ու դուքան...
Ինչպես որ շոգից անվերջ բարակող
Առվակի ջուրը բանդից եմ կապում՝
Ճիշտ այդպես էլ ես
Հիմա բարության
Որքան անվնաս,

Նույնքան վարակող
Մի բացիլային հորդ հոսք են թափում
Կեսլի-կեսթափուր
Մարդկային սըրտում,
Հանդում ու արտում,
Օդ-մթնոլորտում:
Եվ ամեն կարգի՝
Բաց ու բերանփակ,
Խորունկ ու տափակ,
Թե՛ մարդկայնության հրում թրծըված,
Թե՛ վառ հնոցից հում-հում վերցըված
Ամեն անոթում
Հիմա տեղում են,
Հիմա հեղում են,
Նույնիսկ մղում են
Խոր մարդկայնությո՛ւն...
Ձեզ իմ հասցեն է գուցե հարկավոր.
Ինչո՞ւ եք քաշվում -
Խընդրե՛ն, ի՛նչ կա որ.
Դա պիտի գրտնի
Ջավակը՝
Իր մոր,
Թոռը՝
Իր տատի,
Միրահար տղան՝
Միրածի սըրտում,
Մեծատառ Մարդը՝
Իր նման Մարդու,
Եվ մյուսներդ էլ -
Հեռու եք արդյոք,

Թե մոտ հարևան՝
Խընդրենմ.
Կարող եք հասցեագրել.
«Այստեղ,
Հողագունդ,
Քաղաք Երևան,
Այն խելառ Մարդուն,
Որ շաղ է տալիս
Սիրո թարմությո՛ւն -
Հավատարմությո՛ւն...»:
11-15.IV,
3-21.V.1959թ.
Մոսկվա